

LÄÄNE-HARJU VALLALEHT

SEPTEMBER 2025 | NR 7 (83) | WWW.LAANEHARJU.EE | LAANEHARJUVALD

Elu eri rütmis, aga ühises suunas – kogukondadega kohtumised

Alates maist kuni augustini külas-
tasid Lääne-Harju vallavalitsuse
esindajad – vallavanem Jaanus
Saat, abivallavanem Erki Ruben, strateegi-
ajuht Kadri Kurm ja arendusnõunik Käti Teär-
Riisaar – erinevates koosseisudes Lääne-
Harju valla külasid ja alevikke. Eesmärk oli
kuulata kogukondade häält ja saada vahetut
sisendit valla arengukavasse. Lisaks kitsas-
kohtadele avanes kohtumistel ka hulk kogu-
kondlikke edulugusid ja inspireerivaid alga-
tusi, mis väärivad esiletõstmist.

Kohtumised näitasid selgelt, et Lääne-
Harju valla kogukonnad elavad ja tegutsevad
omas tempos. Mõnes paigas, kus elanikke on
küll rohkelt, on tegutsemas vaid üksikud mitte-
tulundusühingud või kogukonnaseltsid. Samas,
mõnes väiksemas külas on elu tuksumas erilise
jõulisusega, tegutsevad aktiivsed kodanikud,
kes kirjutavad projekte, korraldavad talguid ja
kujundavad oma kodukoha arengut ise.

Kitsaskohad ja teemad, mis vajavad la- hendamist

Inimesed ja nende ootused elukeskkonnale
ongi erinevad. Mis ühes külas on võtme-
tähtsusega, võib teises olla teisejärguline.
Kuid sellegipoolest kerkisid esile ühised
teemad ja kitsaskohad, millega tuleb valla ta-
sandil järgnevatel aastatel süsteemselt tege-
leda, olgu selleks toimiv taristu arendamine,
haridusvõimalused, liiklusohutus või avalike
teenuste kättesaadavus. Vallavalitsuse üles-
anne on nüüd need kogukondlikud prioritee-
did selgelt sõnastada, seada tegevussuunad ja
koos elanikega neile ka lahendusi leida.

Üle valla kerkis esile küsimus puhta joogi-
vee ja toimiva kanalisatsiooni kättesaadavu-
sest. Klooga elanike suurimaks mureks on
vee- ja kanalisatsiooniprobleemid – mitmel
tänaval puudub liitumisvõimalus, vanades
kaevudes leidub kolibakterit. Lahendused,

Kohtumine kogukonnaga Leholas.

FOTO: KAIDI TORJUS

nagu lekkekindlad kogumismahutid on ole-
mas, kuid vajavad elanike teadlikkuse tõst-
mist ja paremat järelevalvet. Kloogarannas
rõhutati, et piirkonnas on ÜVK ette nähtud
pikaajaliselt (8+ aastat), kuid elanike hin-
nangul on vajadus kiireloomuline. Elanike
palvel sooviti korraldada uus küsitlus, et

kaardistada liitujate huvi. Rummul on vee- ja
kanalisatsioonivõrkude uuendamine saanud
hoo sisse, seal algab töö 1,8 miljoni euro ula-
tuses. Vasalemmas on mitmed trassid projek-
teeritud ja osa juba ka rajatud.

Jätukub lk 3.

JUHTKIRI

Tulge meile külla –
me oleme toredad!Kaidi Torjus
Lehola elanik

Lääne-Harju vallas eri piirkondades on erinevad kogukonnad, igaüks oma murede ning rõõmudega. Ning teinekord tuleb ette küsimusi, mis vajavad lahti seletamist – selles osas ei ole erand ka Lehola. Kui tekkis võimalus külla kutsuda vallavalitsuse liikmed, haarasime rõõmuga heast pakkumisest kinni.

Meie jaoks oli väga oluline, et kohtumine toimus siin Leholas, sest nii olid kaasatud ka vanemad inimesed, sest tihti jäävad nemad infost ilma või ei oska seda kuskilt otsida. Kuigi valla kanalid, nagu ajaleht ja teadetetahvel, annavad küll teavet, ei asenda need vahetut silmast silma vestlust.

Arutati väga erinevaid teemasid, sh palju selgemaks sai praegu kirgi küttev garaažide tulevik. Huvilisi on naljaga pooleks rohkem kui garaaže endid – paljud soovivad säilitada aastakümneid enda omaks peetud bokse, kuid nüüd tundub olukord ebakindel. Saime oma küsimustele vastused ning hiljem ka ametnikult põhjaliku kirjajaliku ülevaate, mida oli hea jagada nendega, kes koosolekule ei saanud tulla.

Suurema teemana võtsime arutlusele teed – nii külavaheteed, kus probleemiks on kihutamine, parema käe reegli mitte tundmine kui ka teede üldine seisukord. Kergliiklusteede puhul sai palju selgemaks, kuidas nende ehitamist planeeritakse ja rahastatakse. Toimus arutelu ka mõnede murekohtade üle juba olemasoleval Keila-Lehola kergliiklusteel ning uuriti võimalust, kas tee võiks küla sees edasi minna.

Kuulasime huviga selgitusi, kuidas toimub bussipeatuse projekteerimine ja kui kaua see umbkaudu aega võib võtta. Ilmselt on see kogu küla jaoks väga tähtis teema ning hoiame piltlikult öeldes hinge kinni, et see kiiresti valmis saaks.

Ühiselt leidsime, et koht, kus saame ise käed külge lüüa, on koolibussi peatuse katusealuse ehitus. Kõigil on kahju näha lapsi vihma või lumesaju käes seismas ja hea asja nimel on meie külas inimesed alati valmis abistama. Lehola küla on kokkuhoidev kogukond ning ma ei kahtlegi, et varsti seisab platsil kena paviljon.

Ehituse poole pealt pakkus huvi Lehola veevärgi tehniline teostus, LeHOLA uusarendus ning saime kinnitust, et ei jää tulemata kogukonnapargi viimase etapina palliplats ja lipuväljak. Saime paljudele olulistele küsimustele vastused ning teada ka seda, miks Leholas puudub kogukonnamaja. See-eest on meil aga imearmas raamatukogu, mille juhataja on meid erinevatel puhkudel rõõmsalt võõrustanud. Suuremateks koosviibimisteks, nagu eakate jõulupidu, oleme kasutanud lasteaias saali ja suvekuudel käib tants ja trall jaanituleplatsil või kogukonnapargis. Kõik justkui toimib.

Olulisema teemana saime teada, kuidas toimib Lääne-Harju valla sotsiaalosakond – milliseid teenuseid pakutakse ja milliseid mitte. Juttu tuli ka niitmisest, metsloomadest, pandinõudest, koolibussist ja paljust muust. Kõik oluline sai kaetud ning meie küsimused said vastused. Tore on, et vallavanem ja abivallavanem leiavad aega tulla külla, kuulata vahetult inimeste muresid, mõelda elanikega kaasa ning tutvuda meie igapäevaelu ja -oluga. Ootame rõõmuga ka edaspidi külaskäike, sest nagu meie küla tunnuslauseks on juba kujunenud: „Tulge meile külla – me oleme siin kõik hästi toredad!“ •

Esmakordselt kooli
mineva lapse toetus

Lääne-Harju vald toetab esmakordselt kooli minevaid lapsi 130 euroga.

Ranitsatoetus on esmakordselt üldhariduskooli (1. klassi) mineva lapse vanemale, eestkostjale või lapse hooldajale makstav ühekordne sotsiaaltoetus.

Seda makstakse tingimusel, et vähemalt üks vanematest ja laps on rahvastikuregistri andmetel Lääne-Harju valla territooriumi aadressiga koolimineku aasta 15. augusti seisuga ning toetuse väljamaksmise hetkel.

Koolitoetuse saamiseks tuleb esitada lapsevanemal taotlus hiljemalt 31. oktoobriks.

Taotlust on võimalik esitada paberikandjal või elektroonselt laaneharju.ee/esmakordselt-kooli-mineva-lapse-toetus •

**Vasalemma
sügislaad**

Ainult isetehtud ja
omakasvatatud
kaup

14. septembril 2025
Algus kell 11
Kuuseplatsil
Jaama tee 11
Vasalemmas

Lisainfo: 5581954
vasalemma.uedinn023@gmail.com

**KLOOSTER
PADISE**

**13. SEPTEMBER
KELL 15.00**

Merily Leotoots • Anna Ryland-Jones

Juulis **saabus** valda elama **94** inimest ja lahkus siit **61**.

Sündis 2 last (1 **poiss** ja 1 **tüdruk**) ja suri **13** inimest.

1. augusti seisuga oli Lääne-Harju vallas kokku **13 842** elanikku.

Algab lk 1.

Järk-järgult liidame magistraalvõrguga täiendavaid tänavaid. Probleemiks on aga kõrged kulud erakinnistutesiseste trasside rajamisel tänavatorustikust elamuteni ja toetuse puudumine individuaalelamutele. Leholas olid inimesed mures, kuidas veetööde ajal tagatakse ligipääs elamutele, info liikumise selgus ja ajastus vajavad edaspidi paremat juhtimist.

Liiklusohutus ja teed

Mitmel kohtumisel kerkis üles küsimus liiklusohutusest, eriti koolide ja ühistranspordi peatuste läheduses. Kloogal sooviti künniseid, ülekäiguradasid, kõnniteid ja paremat valgustust just laste liikumisteede äärde. Samuti tõstatati vajadus rajada viidapostid ja liikluspeeglid nähtavuse parandamiseks. Vasalemmas oli mure kruusateede seisukorra üle. Kuigi vald viib igal aastal vähemalt 1 km teid kõvakatte alla, tuleb seni kruusateid hooldada. Sooviti rohkem freesafalti ja keskendumist alevikesiselele taristule. Leholas ning Kloogal toodi välja vajadus ühendavate kergliiklusteede järele, see ei ole ainult liikumise, vaid ka kogukonnasisese sidususe küsimus. Kloogarannas tõstatati konkreetne ettepanek rajada turvaline kergliiklustee Mere tee äärde. Samuti sooviti paremat ajutist liikluskorraldust rannapiirkonnas, sealhulgas selgemaid väljasõidumärgistusi ja suvise parkimise kontrolli tugevdamist, mis läks ka koheselt töösse.

Kogukondades on erinevaid ruumidega seotud küsimusi, mis vajavad lahendamist

Mitmed kogukonnad tõid esile, et neil puudub sobiv ruum koosolekuteks, noorte tegevusteks või vaba aja veetmiseks. Klooga kogukonnast ruumipuudust süvendab kooliõpilaste kasv ja see on selge kitsaskoht. Samas pakuti visioonina välja võimalus jaamahoone arendada noortekeskuseks, mis pakuks teismelisele võimalust iseseisvalt tegutseda. Leholas kogukonnast ehitamist ei ole plaanis, kuid seal kasutatakse juba aastaid lasteaia ruume, et korraldada kogukondlikke üritusi, mis on hea näide paindlikust lahendusest.

Hariduskeskkond on mitmel pool areemas, kuid kahtlemata vajab jätkuvalt investeeringuid. Vasalemma elanikkonda arvestades on vajadus lasteaia arendamiseks. Sama olukord on Kloogal.

Vallavalitsusel oli võimalus koos kogukondadega kaardistada avalikku ruumi puudutavad teemad

Kogukonnad soovivad, et ühine avalik ruum oleks korraldatud, läbi mõeldud ja mitmekesine. Klooga järv on looduslikult suletud

Abivallavanem Erki Ruben vastab Kloogaranna elanike küsimustele ja muredele.

FOTOD: ERAKOGU

veekogu, mille kinnikasvamine on osaliselt vältimatu, ent kogukond soovib selle kallaste korrastamist ja selgemat ruumiplaneerimist. Soovitakse eraldada grillimiskohad, märgistada parklad. Leholas oodatakse uue kogukonna tegevuspargi viimaseid etappe – palliplatsi ja lipuväljakut. Ka infotahvliid on teel, mis näitab, et kogukonnaruum saab järjest teadlikumalt kujundatud.

Änglemas toodi esile tugev pärandkultuuri väärtustamise olulisus – loodusobjektid, paigad ja lood, mis väärivad jäädvustamist ja esile tõstmist. Kloogarannas arutati lisaks, kui palju on mõistlik rannajoonelt adru koristada. Meeldiva arenguna tunnustati endise restoranihoone vundamendile rajatud terrassi, mille edasiarendamine on kogukonna kindel eesmärk. Samuti tõstatati vajadus eemaldada või uuendada vananenud keelumärgid ning taastada randaviiva silla juures mootorsõidukeid tõkestavad postid. Samuti tõsteti kogukondades esile vajadust info järele, kuidas efektiivselt läbi viia Lusitaania teetigude hävitamist.

Mõtteid ja ideid oli teisigi, kuid kokkuvõttes võitsid nendest kohtumistest kõik osapooled

Mitmes paigas on teravalt tunda arstiabi ja sotsiaalteenuste puudust. Kloogal ja Rummul tunnetatakse puudust perearsti või vähemalt pereõe kohalolust. Vallavalitsus on ühendust võtnud Keila perearstikeskusega, kuid personalinappus ei võimalda teenuse laiendamist. Leholas rõhutati, et sotsiaaltöötaja teenus peaks olema vajaduspõhine. Jätkuvalt tunnetatakse puudulikkust teadlikkusest, millal ja kelle poole erinevates olukordades pöörduda.

Kogukondlik aktiivsus ei sõltu ainult elanike arvust, vaid inimestest endist. Mitmes paigas on tõdetud, et väiksemates küladest tehakse rohkem. Näiteks Kurkse küla, kus

Kloogal kohtumisel oli kohal samuti hulgaliselt inimesi, kes kõik tundsid huvi vallas toimuva vastu ning andsid uusi ideid, kuidas saaks Klooga elu veel paremaks muuta.

kogukond ise organiseeris talgud, korrastas külaplatsi, puhastas rannaala ja tähistas päeva ühise supisöömisega – tõeline koostegemise vaim. Klooga puhul oli arutelu all näiteks omavalitsuste ehitiste ehk niinimetatud „pilpa-küla“ küsimus. Mida nendega teha? Kloogarannas pakuti muuhulgas välja istutada juurde puid Mere põik haljasalale, et vältida autode sõitmist otse parklasse üle muru.

Kõik kohtumised näitasid selgelt, et Lääne-Harju valla elujõud peitub inimestes. Just kohalike vahetud mõtted, otsene tagasiside ja praktilised ettepanekud on need, mis lähtuvad tegelikust elust, mitte pelgalt paberist. Kogukondadega kohtumine ei ole vallavalitsusele üksnes sisendi kogumise formaat arengukavasse vaid orgaaniline osa üheskoos valla arendamisel.

Südamlilik tänu kõigile küladele ja kogukondadele, kes meid külla kutsusid, küsimused hoolikalt ette valmistasid ja avameelselt aruteludes osalesid. Kohtumised olid soojad ja sisukad. Julgustame kõiki kogukondi ka edaspidi kutsuma vallavalitsust külla ja jagama mõtteid. Kuigi elu valla eri paigus kulgeb erinevas rütmis, on suund meil siiski ühine. ●

Lääne-Harju noortemalev – suvine traditsioon sadade heategudega

Sel suvel toimus Lääne-Harju vallas taas noortemalev (varasemalt õpilasmalev), mis tõi kokku sada 13–18-aastast noort. Malevarühmad tegutsesid Kloogal, Laulasmaal, Rummul, Vasalemmas, Padisel ning kolmes vahetuses Paldiskis. Maleva korraldamist toetas Haridus- ja Noorteamet (Harno).

Tööd tehti mitmel rindel: korraldati koole ja lasteaedu, aidati hooldada Rummu karjääri ümbrust, toetati Seppami talu ning osaleti kohalike suurürituste – jaanipäeva ja kogukonnapäeva – korraldamises. Samuti värskendati kümnete kilomeetrite ulatuses ranniku matkaradade tähistust, toetati abivajavaid elanikke, aidati Käesalu kunstikeskuse näituse avamisel ning Amandus Adamsoni ateljeemuuseumis. Noored panustasid ka valla avaliku ruumi korraldamisse – korda said pargid, tänavad, spordiväljakud ja teised olulised paigad.

Pärast sisukaid tööpäevi ootasid noori arendavad ja lõbusad vaba aja tegevused. Töötukassa õpitoad aitasid paremini mõista iseenast ja tulevikusoove, pakkudes väärtuslikku karjääriinfot ning arendades eneseteadlikkust. Toimused sportmängud, ühised üritused ning saksa vabatahtliku Jule Schmidt eestvedamisel valmis ainulaadne fotoprojekt, kus 13–16-aastased noored viiest Lääne-Harju valla noortetoast katsetasid analoogfotograafiat. Kahe kuu jooksul valmis üle 50 unikaalse foto, mida esmakordselt esitleti Paldiski linnapäeval. Praegu on näitus üleval Paldiski noortetoas, kuid peagi liigub see ka teistesse Lääne-Harju Kultuuri- ja Noortekeskuse noortetubadesse.

Suur aitäh kõigile tublidele malevlastele – te olite tõesti suurepärasid! Kohtume jälle järgmisel suvel! •

KÜLLI LIEBERT

Noored malevas.

FOTO: ERAKOGU

FOTO: TUNC GÜCLÜ

Klooga raamatukogu 100 – koht, kus mälestused ja lood saavad kokku

Pühapäeval, 3. augustil tähistasime Klooga raamatukogu suurt ja südamlikku juubelit – 100 aastat tegutsemist kogukonna teenistuses! See päev oli rohkem kui lihtsalt tähtpäev – see oli meenutuste, tänutunde ja uute alguste päev.

Raamat, mis sai alguse kohtumisest raamatukogus

Juubeli puhul esitlesime uhkusega värsket koduloolist raamatut „Klooga kodulugu“. Selle raamatu lugu on ise juba justkui väike ime – kõik sai alguse raamatukogus, kus kohtusid kaks inimest – Sirje Kuldmägi-Pajula ja Maris Ehrbach, kel oli ühine mõte: koguda ja kirja panna Klooga paiga ajalugu. See mõte kasvas tööks, tööst sündis raamat ja nüüd on see kaante vahel, valmis lugemiseks just raamatukogu sajan-daks sünnipäevaks. Raamat on meieni jõudnud tänu kohaliku omal-gatuse programmi rahastusele.

Aitäh, kallid raamatukoguhoidjad!

Me ei unustanud ka neid, kelle igapäevane töö ja hool on teinud Klooga raamatukogust selle, mida me täna tunneme ja armastame. Juubeli-

üritusel tunnustasime endisi raamatukoguhoidjaid, kelle panus on olnud järjepidev ja hindamatu: Svetlana Norman, Lembi Lenk (1999–2007), Reet Altma (2007–2018), Varje Mägi (2018–2019), Aide Otsak (2019–2022).

Igaüks neist on jätnud oma jälje. Täname teid südamest!

Raamatukogu – rohkem kui riilid raamatutega

100 aasta jooksul on raamatukogu olnud koht, kuhu tullakse mitte ainult lugema, vaid ka kohtuma, jagama ja kasvama. See on olnud kohtumis-paik ideedele, inimestele, ajaloole ja tulevikule. Just siin on tekkinud lugusid – nagu „Klooga kodulugu“ – ja kindlasti sünnib neid veelgi.

Suur tänu kõigile, kes meiega tähistasid! Kui Sa ei saanud tulla, astu läbi – meie ukse on avatud. Ja kui „Klooga kodulugu“ veel lugemata, siis tule ja võta kaasa killuke meie küla ajaloo.

Kohtumiseni raamatukogus – kus igal lehel võib alata uus lugu! •

URVE LUHT

Lääne Harju Valla Raamatukogu direktor

Sotsiaalmeedia petuskeemid

Viimasel ajal on Facebookis määrgata murettekitavat tõusu erinevate petuskeemide leviku osas. Praegusel hetkel on kelmide peamiseks eesmärgiks inimestelt nende andmete kätte saamine. Seda tehakse erinevate skeemide, valeinfo ja näiliselt süütute või „liiga hea, et tõsi olla“ loosimiste või pakkumiste kaudu.

Üks hiljutine näide on Facebookis levinud loos „Väike maja“, kus justkui lubati inimestele auhinnana kodu. Välja pidi firma loosima neli väikemaja, mis loositakse postituse jagajate vahel välja. Tegelikult oli see skeem selleks, et koguda osalejatelt isikuandmeid ja meelitada neid sisestama oma kaardiandmeid. Kaardiandmetele saadakse ligi selliselt, et hakatakse rõhuma sellele, et osaleja küll võitis endale väikemaja, kuid transpordikulu peab ta ise tasuma. Mis on transpordikulu võrreldes päris majaga eks? Petuskeemide taga aga on kelmid, kellel puudub igasugune kavatsus midagi välja loosida või müüa. Nende eesmärk on panna sind tegema kiireid otsuseid ja mitte süvenema sellesse, kuhu sa oma andmed sisestad.

Kelmid loovad olukordi, mis tekitavad tunde, et tuleb kiiresti tegutseda, olgu see soodushind, viimane võimalus auhinda saada või ootamatu abipalve justkui tuttavalt. Just kiirustamine on see, mis aitab petuskeemidel toimida. Mida vähem jõuab inimene kahtluse korral olukorda

läbi mõelda, seda suurem on oht, et ta annab oma tundlikku informatsiooni ära. Lisaks sellele rõhuvad kelmid enda petukampaaniatega ja inimeste ning ühiskonna valupunktile. Kes ei tahaks endale päris oma kodu? See unistus või eesmärk võibki praegusel ajal olla natukene kaugemale liikunud ning võimalus endale maja võita paneb inimesi kiiresti tegutsema.

Üha enam kasutatakse Facebookis värskest loodud või varastatud kontosid. Profiilid võivad tunduda usaldusväärsed, pildid on olemas, nimi kõlab eestipäraselt, kuid kui kontot lähemalt vaadata, võib see olla alles hiljuti loodud või kogu info olla lukustatud. Selline olukord peaks olema selge ohumärk. Kelmid varastavad ka teiste inimeste kontosid ning hakkavad häkitud konto alt kirjutama nende sõpradele. Selle vältimiseks on oluline aktiveerida kaheastmeline autentimine, mis takistab teiste inimeste kontosid ning hakkavad häkitud konto alt kirjutama nende sõpradele. Selle vältimiseks on oluline aktiveerida kaheastmeline autentimine, mis takistab teiste inimeste kontosid ning hakkavad häkitud konto alt kirjutama nende sõpradele. Selle vältimiseks on oluline aktiveerida kaheastmeline autentimine, mis takistab teiste inimeste kontosid ning hakkavad häkitud konto alt kirjutama nende sõpradele.

Sageli suunatakse inimene edasi veebilehele, mis näeb välja nagu mõni tuntud Eesti ettevõtte või ametlik asutus. Sellistel libalehtedel küsitakse tavaliselt kaardiandmeid väidetava tasu, registreerimise või auhinna kättesaamise ettekäändel. Sellest

hetkest, kui kaardiandmed on sisestatud, võib kahju olla juba tehtud. Kelm võib kasutada andmeid kontole ligipääsuks, ostude tegemiseks või suurema summa välja kandmiseks.

Kui märkad, et link, millele klõpsasid, ei tundu usaldusväärne, näiteks ei lõppe Eesti kodulehtedele tavapärasel viisil .ee-ga või seal on lisatud numbraid või tähti, siis on väga suur tõenäosus, et tegemist on pettusega. Kahtluse korral tasub alati otsida infot ametlikust allikast või küsida nõu, mitte sisestada andmeid ja loota, et kõik on korras.

Kindel reegel: ära mitte kunagi sisesta oma pangakaardi andmeid lehele, mille usaldusväärsuses sa pole 100% kindel. Ainuüksi kahtlus on piisav põhjus, et andmete sisestamine katkestada ja info üle kontrollida.

Kui aga oled juba kaardiandmed sisestanud ja kahtlustad, et võid olla sattunud pettuse ohvriks, tegutse kiiresti! Võta kohe ühendust oma pangaga, blokeeri kaart ning järgi panga antud juhiseid. Kiire reageerimine aitab piirata kahju ja peatada võimaliku rahalise kahju teket.

Kui juba midagi kahtled, siis järelikult on põhjust kahelda. Ära karda abi küsida. Veebipolitsei on olemas, et aidata inimestel petuskeemidest aru saada ning mitte ohvriks langeda. •

POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMET

Kuni 250 000 eurot kahju: elektroonika ja akud olmejäätmetes võivad kalliks maksma minna

Eesti Keskkonnateenused hoiatab üha sagedasemate juhtumite eest, kus olmejäätmetesse visatud akud ja elektroonikaseadmed on põhjustanud tulekahjusid. Kahju võib ulatuda kümnetest eurodest kuni veerand miljoni euron. Kahju eest vastutab jäätmete omanik.

„Viimane juhtum leidis aset 25. juulil Räpina vallas Mehikoormas, kus olime sunnitud põlema hakanud olmeprügi koorma keset teed maha kallama. Tõenäoliselt oli süttimise põhjuseks aiatehnika aku,“ ütles Eesti Keskkonnateenused juhatuse liige Bruno Tammaru.

Tammaru sõnul võib valesse kohta pan-

dud aku tekitada märkimisväärset rahalist kahju. Tulekahju tõttu maha kallatud prügikoristus ja logistilised kulud on kuni 2000 eurot, kui süttib veok, on kahju kuni 250 000 eurot. Tammearu lisas, et kõige halvemal juhul võib ohtlikust olukorrast süttida ka mõni hoone.

Jäätmeveokid on varustatud kaamerateaga, mille abil on võimalik tuvastada konteinerist pärit ohtlik ese ja selle omanik. See tähendab, et võimalik on kahju sisse nõuda valesti jäätmeid käsitlenud isikult.

Elektroonikajäätmed sisaldavad ohtlikke aineid, näiteks raskmetalle. Kõige ohtlikumad on Keskkonnateenuste sõnul liitium-

akud, mida leidub e-sigarettides, mobiiltelefonides, tööriistades ja isegi mänguasjades. Jäätmeveokis pressitaks prügi kokku, mis võib akusid kahjustada ja põhjustada plahvatuse või süttimise.

„Tuletame meelde, et elektroonikaseadmete olmejäätmete sekka viskamine on keelatud,“ lisas Tammaru. Elektroonika äraandmine on seadusega reguleeritud, kuna elektroonilised seadmed sisaldavad rohkelt erinevaid materjale, millest osa võivad ohustada nii keskkonda kui ümbritsevate inimeste ja loomade tervist. •

JOONAS-PRIT SIBUL

10. september – suitsiidiennetuspäev: kuidas olla toeks neile, kes leinavad?

Suitsiidide arv on viimase kümne aasta jooksul püsinud aastas kahesaja inimese ringis. Iga suitsiid mõjutab uuringute järgi keskmiselt 135 suitsiidi teinud inimese lähikondlast. See tähendab, et suitsiidi tõttu kannatab igal aastal umbes 27 000 inimest. Need on pereliikmed, sõbrad, töökaaslased, tuttavad.

Enamik meist on elu jooksul kokku puutunud kellegagi, keda suitsiid on otseselt või kaudselt puudutanud. Võib-olla tunneme kedagi, kes on kaotanud lähedase või oleme kuulnud kellegi suitsiidisurmast, mis on jäänud meelde ja hinge. See näitab, kui lähedal see teema meile on. Palju lähemal, kui sageli julgeme tunnista. Just seepärast on eriti oluline, et märkaksime neid, kes on kaotuse järel jäänud leinama ning oskaksime neile toeks olla.

„Kuna enesetapp ja sellega sageli seotud vaimse tervise probleemid on ühiskonnas jätkuvalt häbimärgistatud, siis ähvardab lähedasi suitsiidisurma järel isolatsioon, mis raskendab toimetulekut leinaga. Lähedased tunnevad tihti, et ei saa oma kaotusest hinnangu- või kriitikavabalt rääkida,“ rääkis Peaasi.ee tegevjuht, kliiniline psühholoog **Anna-Kaisa Oidermaa**.

„Võidakse karta teiste süüdistusi või suhtumise muutumist enda, oma pere või lahkunu suhtes, kui saadakse teada, et tegu oli suitsiidiga. Seda peljates võidakse ise hakata teistest inimestest ja tavapärasest suhtlusest eemale hoidma või varjatakse asjaolu, et tegu oli enesetapuga,“ lisas ta.

Peaasi.ee soovitused, kuidas käituda inimesega, kelle lähedane on võtnud endalt elu:

- Käitu tavaliselt. Ära hoia eemale kartes, et ütled või teed midagi valesti. Vaikimine jätab inimese mure ja valuga üksindusse. On täiesti okei öelda, et sa ei tea, mida öelda. Ütle, et sul on kahju ja et sa oled olemas.
- Ära küsi, kas ta ei näinud lahkunu puhul ohumärke või kas lahkunul oli depressioon. See mõjub valusa etteheiteks. Võid olla kindel, et lähedase kaotanu tegi kõik, mida teadis, oskas ja suutis.
- Anna aega. Kõvasti. Ära oota, et ta peaks olema sellest juba üle saanud. Mingis mõttes ta ei saa sellest kunagi „üle“, vaid õpib oma kaotusega elama ja valuga toime tulema.
- Ära küsi surma üksikasjade kohta. See mõjub ebameeldiva uudishimutsemisena. Ta räägib sulle ise, kui ta tahab ja on valmis. Ole valmis kuulama. Katsu lähtuda tema vajadustest, mitte oma soovist teada, mis ja

Perepäev suitsiidi tõttu lähedase kaotanud peredele

Peaasi.ee kutsub 1. novembril osalema perepäeval, mis on mõeldud neile, kes on läbi elanud sarnase kaotuse. Päev on täidetud loovate ja toetavate tegevustega, mis sobivad nii lastele kui ka täiskasvanutele. Perepäev toimub 1. novembril algusega kell 12–16 Keilas Harjumaa muuseumis.

Suitsiidi tõttu lähedase kaotanud on oodatud liituma Peaasi.ee loodud Facebooki tugigrupiga „**Elu pärast enesetappu: toetusgrupp lähedastele**“. Kui oled sellise kaotuse läbi elanud, ei pea sa sellega üksi olema. Turvalises grupis saad jagada oma kogemusi, kuulata teisi ja leida tuge.

Rahvusvahelisel suitsiidiennetuspäeval, 10. septembril on Tallinnas, Tartus, Kuressaares, Rakveres, Pärnus, Paides, Viljandis ja Põlvas avatud **vaimse tervise kohvikud**, kuhu oodatakse kõiki, kes soovivad jagada oma vaimse tervise raskusi või on mures oma lähedase vaimse tervise pärast.

Samuti toimub sel päeval kell 17.30–18.30 webinar „**Alustan vestlust: elu pärast enesetappu**“, kus räägitakse, kuidas toetada inimest, kelle lähedane on teinud enesetappu, millist tuge sellises olukorras olevad inimesed vajavad ning jagatakse praktilisi nõuandeid, kuidas neid paremini mõista ja toetada.

Lisainfo: peaasi.ee/olenolemas

Kust saada abi?

Abi saamiseks saab vaimse tervise murega

pöörduda perearsti poole.

Nõu saab küsida üleriigilisel tasuta perearsti nõuandetelefonil 1220.

Veebinõustamist pakuvad keskkonnad peaasi.ee ja lahendus.net.

Abitelefoniid

- 116 111 – Lasteabi infoliin lastele, noortele ja täiskasvanutele (24 h), eesti, vene ja inglise keeles.
- 116 006 – Ohvriabi kriisitelefoni (24 h), eesti, vene ja inglise keeles.
- 116 123 – emotsionaalse toe ja hingerohu telefon (iga päeva vahemikus 10–24), eesti, vene ja inglise keeles.
- 655 8088 – Eluliin, emotsionaalse toe telefon, eesti keeles, iga päev 19–07.
- 655 5688 – Eluliin, emotsionaalse toe telefon, vene keeles, iga päev 19–07.

Kui sinu või kellegi teise elu on ohus, siis helista hädaabi numbril:

- kiirabi: 112 (24 h).

Erakorraline psühhiaatria vastuvõtt:

- Psühhiaatriakliiniku valvetuba Tallinnas: 6 172 650 (24 h) Paldiski mnt 52.
- Psühhiaatriakliiniku valvetuba Tartus: 731 8764 (24 h) Raja 31.
- Psühhiaatriaosakonna valvetuba Pärnus: 4473281 (24 h) Ristiku 1.
- Psühhiaatriakliiniku valvetuba Viljandis: 435 4255 (24 h) Jämejala, Pargi tee 6.
- Erakorralise meditsiini osakond Narvas: 357 1795 (24 h) Haigla 1.
- Erakorralise meditsiini osakond Ahtmes: 331 1074 (24 h) Ahtme mnt 95.

kus ja kuidas täpselt juhtus.

- Ära esita oletusi või eelda, et sa tead, miks ta seda tegi. Sa ei tea ja suitsiidil ei ole kunagi ühte ainsat ja lihtsat põhjust. Kalli inimese süüdistamine või tema teole hinnangu andmine ei tee asja kuidagi kergemaks, vaid teeb lähedasele haiget.
- Sa ei saa teise valu ära võtta. Ära ütle, et sa tead, mida ta tunneb. Ära püüa seda kergemaks teha tühjate väljenditega nagu „Elu läheb edasi“ või „Kellelegi ei anta kanda

rohkem, kui ta jõuab“ või „Aeg parandab kõik haavad“. See mõjub kaotuse vähendamisena. Lihtsalt ole ta kõrval.

- Ära arva, et ta ei taha rääkida. Ta tahab rääkida oma kallist inimesest. Aita tal lahkunut elus hoida meenutades toredaid mälestusi.
- Kuula ja ole valmis sama juttu ikka ja jälle kuulma. Kui ta räägib, siis ära hakka rääkima enda või kellegi teise kurba lugu. •

Vana eterniitkatusega maja.

FOTO: PIXABAY.COM

Asbestijäätmete kogumisringid 20.–21.09.2025

Kuupäev	Kellaaeg	PEATUS	Koordinaadid
20.09.2025, LAUPÄEV	11.00–12.00	Laulasmaa, Kloogaranna tee 20 (Laulasmaa kooli parkla)	XY: 6582034.31, 513696.60 BL: 59.376083, 24.240935
		Paldiski, Peetri tn 4 (Paldiski jäätmepunkti esine)	XY: 6578344.72, 503619.10 BL: 59.343169, 24.063602
21.09.2025, PÜHAPÄEV	11.00–12.00	Vasalemma, Jaama tee (rongijaama esine)	XY: 6566653.28, 516990.08 BL: 59.237895, 24.297669
		Padise, Pumbamaja (teeots)	XY: 6565092.18, 508364.25 BL: 59.224138, 24.146484

Asbestijäätmeid saavad üle anda isikud:

- kelle rahvastikuregistri järgne elukoht on Lääne-Harju vallas,
- kelle kinnistu asub Lääne-Harju vallas,
- kes on eelnevalt registreerunud,
- kellele on saadetud kinnituskiri.

Kogumisringidel võetakse ühelt leibkonnalt korraga vastu kuni 2 m³ asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale, sealhulgas eterniiti.

Asbesti sisaldavate jäätmete äraandmiseks tuleb eelnevalt registreerida. Registreerimine kogumisringile avaneb 15. septembril ning lõpeb 18. septembril või kuni koguste täitumiseni. Registreerimiseks tuleb saata üleandja nimi, elukoht (mis kinnistult eterniit on pärit, kui erineb elukohast) ja telefoninumber koos üleantava koguse ja sobiva peatuspunkti nimega marika.ilves@laaneharju.ee või telefonil 5353 4720.

Asbestijäätmete üleandmiseks peab elanik olema valmis transportima jäätmed oma kulul etteantud peatusesse ja need konteinerisse laadima.

Kogumisringid on mõeldud ainult eraisikutele. Juriidilised isikud on kohustatud asbestijäätmed üle andma vastavat luba omavatele jäätmekäitlejatele. ●

Mis on asbest?

Asbest on looduses esinev mineraal, mille kiududest võivad eralduda peenikesed vastupidavad niidid.

Miks asbest on ohtlik?

Asbesti käsitletakse kui eriti ohtlikku ainet, mis on klassifitseeritud 1A kategooria kantserogeenseks materjaliks. Asbesti sisaldavate toodete käitlemisel on oht hingata sisse mikroskoopilisi kiude, kui seda lõigatakse, puuritakse või mingil moel kahjustatakse (võib sattuda keskkonda ka loomuliku kuulumise tõttu). Tulemusena võivad aja jooksul välja areneda erinevad kopsuhaigused (sh kopsuvähk).

Allikas: Terviseamet

**Tarkus vabaks anda,
oskus vastu võtta**

12. septembril Uuskasutuskeskuse kogumisring Lääne-Harju vallas

10.00-10.30 Klooga, Aedlinna tee 3 (kogukonnamaja ees)

11.00-11.30 Laulasmaa, Kloogaranna tee 20 (Laulasmaa kooli parklas)

12.00-12.30 Paldiski, Pakri tn 4a (Vaga Mama taga parklas)

13.30-14.00 Vasalemma, Jaama tee (rongijaamas)

Kaubikusse saad tuua heas korras, puhtad ja terved asjad. Oodatud on kodutarbed, sisustusesemed, nõud ja köögitarvikud, mänguasjad ja uuema aja raamatud, riided, jalatsid, kotid ja muud aksessuaarid, spordi- ja hobitarbed, väiksem kodutehnika.

Uuskasutuskeskus ei võta vastu turvatoole ja -hülle ning kinesioteleereid.

uuskasutus.ee

Uued klaasikastid teevad klaaspakendite äraandmise mugavamaks

Maikuus paigaldasime Harjumaale 57 uut klaaspakendite kogumise kasti, mida on mugav kasutada ja mis tänu oma suurusele on keskkonnasäästlikumad.

„Pakendikonteinerite kasutusmugavus on sorteerimise puhul üks olulisemaid argumente ja uued konteinerid lahendavad mitmed varasemad kitsaskohad. Uute konteinerite avad on nii suured, et saab korraga kotitäie klaaspakendeid sisse valada ja avast mahub sisse ka näiteks 3-liitrine klaaspurk,“ rääkis Tootjavastutusorganisatsioon OÜ turundus- ja kommunikatsioonijuht Gaili Eding.

„Kui klaaspudelid ja -purgid konteinerisse visates katki lähevad, siis sellest pole midagi, sest klaaspakendeid töödeldakse ümber just nii, et esmalt need purustatakse,“ ütles Eding ja lisas, et klaasi töödeldakse ümber siinsamas Eestis – Järvakandi klaasivabrikus.

Aasta alguses Hispaaniast saabunud kastide mahutavus on 3,6 kuupmeetrit, mis tähendab, et uued kastid mahutavad senistest oluliselt rohkem klaaspakendeid ja neid tuleb harvem tühjendada. „Jäätmete transport on üks suurima keskkonnamõjuga tegevus kogu jäätmekäitlusahelas, seega on meil väga hea meel, et uued klaasikastid aitavad meil keskkonnasäästlikumalt tegutseda,“ märkis Eding.

Kokku paigaldasime 57 uut klaaspakendite konteinerit, mis asuvad nüüd Harku, Lääne-Harju, Saue, Jõelähtme, Kuusalu ja Raasiku vallas ning Loksa linnas.

Rummu alevikus asuv klaaspakendite kogumise kasti.

FOTO: KATRE SAAR

Tuletame meelde, et klaaspakendi konteinerisse võib panna ainult klaaspakendeid.

Klaaspakendi konteinerisse võib panna:

- karastusjookide ja alkohoolsete jookide pudelid
- tühjad moosi-, supi- jm purgid
- klaasist õlipudelid
- klaasist lõhnaõli- ja kosmeetikapudelid
- tühjad klaasist toidulisandite pudelid ja purgid

Klaaspakendi konteinerisse ei sobi:

- aknaklaas, lehtklaas, peegelklaas

- lambipirnid
- keraamika, kristall, portselan ja savi
- kuumuskindel klaas (ahjukindlad toidunõud), kohvikannud
- optiline klaas

Kõik klaaspakendi konteinerite asukohad ja teised ringmajandust toetavate võimaluste kohta leiad rohkem informatsiooni Lääne-Harju valla ringmajanduse kaardilt <https://shorturl.at/6DxWf> või skaneeri sisse QR-kood. ●

TOOTJAVASTUTUSORGANISATSIOON OÜ (TVO)

Loode-Eesti 2025. aasta parim kalatoit valmis pahatihti komposti visatavast kalast

Laupäeval, 26. juulil toimus esmakordselt Loode-Eesti parima kalarooa valimine – kogukondlik ja maitsev mõõduvõtt. Võitjaks krooniti säinakotletid. Parima kalatoidu valimine toimus Paldiski päeva raames.

Säinakotletid jõudsid žürii ette juhuslikult. Nimelt toimus Paldiski päeval „Meri. Kala. Tuul“ Klooga toiduringluskapi toidupäästmise töötuba, mille raames õpetati säina, kui klassikalise komposti visatava kala rookimist, fileerimist ning sellest erinevate toitade valmistamist. Töötoa läbiviija Siiri Kaldma avaldas, et tuttav rannakalur kaevab tänavu kevadel komposti enam kui 300 kilo värsket säinast. „Inimesed ei oska seda kala puhastada ning puuduvad teadmised, kuidas säinast valmistada,“ tõi Kaldma välja põhjuse, miks kala pigem komposti kui toidulauale läheb. Kalamehed tegid hommikul merel jõupingutusi, et vajalik kogus kokale hankida – suure soojaga on kala liikunud kaugeemale merele.

Töötoas said huvilised käed kalale külge panna ja praktilisi teadmisi omandada. Säinast valmisid säinaäkis ja säinakotletid. Korraldaja kutsel liikusid töötoas valminud kotletid žürii ette, kes hindas maitseelamust kalarooa konkursi parimaks. Hindamiskriteeriumid hõlmasid: maitset, väljapanekut, kohaliku tooraine kasutust, Loode-Eesti lugu.

Loode-Eesti parim kalarooog 2025 retsept:

- 700 g säinafileed
- 2 sibulat
- 2 muna
- 6 viilu tahket saia
- 2 toorest kartulit
- Küüslauku, tilli, soola, pipart

Kõik ained ajada läbi hakklihamasina, maitsestada, vormida kotletid, paneerida riivsaia ja praadida.

Toidupäästmise ja säästmise nippe:

Ostes poest lõhet või forelli, siis ära osta fileed vaid eelista roogitud kala. Esiteks on see odavam, teiseks saad sellest vähemalt neli toidukorda:

- Lõika kala fileedeks. Peapoolsetest otstest saad imelisi steike, mida praadida või küpsetada. Kui küpsetatud kala jääb alles, tee sellest kalasalatit.
- Sabapoolsed otsad soola: pane peale palju soola, pisut suhkrut, soo- vi korral värsket tilli ja sidrunimahla. Lase kalal soolduda 4–5 tundi

Loode-Eesti parima kalatoidu 2025 võitja Siiri Kaldma.

FOTOD: KATRE SAAR

ning pühi sool pealt ära. Viiluta ja naudi graavikala.

- Peast (eemalda lõpused!), selgroost ja uimedest keeda kalapuljong.
- Kalakotlettide sisse sobib kuivetenud sai.
- Kalakotlettide ja -supi sisse sobivad ka kuivetenud ja riivitud aedviljad.

Toidupäästmise töötuba toimus Roheline Vald MTÜ toiduringluskappide võrgustiku piirkondlikku tegevust toetava meetme Hasartmängumaksust sotsiaalvaldkonna projektide toetamine (RE.3.1.1) raames, mida rahastab Sotsiaalministeerium. Taastuvenergia töötavaid toiduringluskappe on üle Eesti hetkel 14. piirkonnas. Toiduringluskapid aitavad kogukonnal vähendada toiduraiskamist, võimendada kogukonnatunnet ja juurutada säästvat mõtteviisi. ●

ROHELINE VALD MTÜ

Loode-Eesti parimaks kalatoiduks 2025 osutusid säinakotletid.

Altenholzi ja Laulasmaa noored rahvusteõhtul tantsimas torupilli saatel.

Altenholzi ja Laulasmaa koolide noored veetmas rannas ühiselt aega.
FOTOD: ERAKOGU

Laulasmaa kooli noored ja saksa noored sõlmisid sõprussuhteid

Sakslaste sõpruskool Altenholzist külastas juuli alguses Laulasmaa kooli, tulles siia 14 noorega, kes õõbisid Laulasmaa koolimajas. Eesti ja saksa noortel toimus ühine lõbus õhtu, kus viidi läbi tutvumismänge Laulasmaa kooli projektijuhi Inga Eelmäe ja muusikaõpetaja Mall Türgi juhendamisel. Mängiti erinevaid liikumis- ja rütmimänge, lauldi ning sooviti üksteisele häid soovide. Õhtu jooksul esitlesid noored üksteisele oma kooli ning hiljem mindi üheskoos randa aega veetma. Saksa ja eesti noored sõbrunesid kiiresti ning juba esimese õhtu lõpuks vahetati kontakte.

Järgmisel päeval külastasid Altenholzi noored Rummu tuhamäe ja vanglat, ronisid Pakri tuletorni ning viskasid lutsu Paldiski mererannas. Õhtul toimus ühine rahvusteõhtu muusikaõpetajate Mall Türgi ja Piret Arikaineni eestvedamisel. Sellel õhtul lauldi koos laulupeo laule, sealhulgas õpiti eesti hümnid ja esitati „Ta

lendab mesipuu poole“. Koos mängiti eesti folkloorseid mänge „Rikas mees, vaene mees“ ja „Laevamäng“, tantsiti Kaera-Jaani ning lauldi ka saksa laulu „Meine Heimat“. Lastekoor esitas külalistele laulud „Sind vaid kiidan“ ja „Oma mõtete mets“. Õhtu lõppes rahvuste maiuste tutvustamise, jagamise ja ühise maiustamisega.

Laupäeval sõitsid saksa noored Tallinna, et vaadata laulupeo rongkäiku ja nautida suurt kontserthetki ning elada kaasa eesti noortele. Pühapäeval veedeti päev samuti laulupeol. Koosveedetud aega peeti mõlema kooli poolt väga edukaks ning plaanis on jätkata ühist koostööd Altenholzi ja Laulasmaa kooli noorte vahel. •

INGA EELMÄE

Laulasmaa kooli projektijuht

Suvi ei möödu ilma pillimänguta!

Muusikahuvilised lapsed leiavad pillid ja pillilaagrid üles ka suvel.

Värska võttis lahkelt vastu Lääne-Harju Muusika- ja Kunstide Kooli keelpillimängijad viiuliõpetaja Olga Kudajevaga. Mitme päeva vältel mängiti koos laagri orkestris ja osaleti viiulimängijate meistrikursustel. Lääne-Harju Muusika- ja Kunstide Kooli õpetaja Valdo Rüütelmaa vaskpuhkpilliõpilased osalesid Hiiumaa puhkpillipäeval. Õpiti selgeks uus kava, millega anti mitu meeleolukat kontserti. Noortest muusikutest moodustati Eesti-Läti ühisorkester, mida dirigeerisid Tanel Koho, Rauno Rüütelmaa, Olari Rüütelmaa, Elmars Vaivods ja Valdo Rüütelmaa. Esinesid ka rivitrummarid Riina Rüütelmaa juhendamisel. Järgmisel aastal tähistatakse Hiiumaa puhkpillipäevi juba kahekümnendat korda, kus taas plaanitakse osa-

leda. Ka Võru vaskpillipäevad tõid meie koolist mitmed õpilased kokku, et osaleda meistriklassides ja panna maailm kaunit helisema! •

RIINA RÜÜTELMAA

Lääne-Harju Muusika- ja Kunstide Kooli direktori kohusetähta

Padise käsipallitüdrukute tegus suvi

Padise käsipallitüdrukute treeningud jätkusid kohe, kui treeningud taas lubati. Trennid toimusid Risti vana kooli juures, koduõppe ajal valminud terviserajal ja väliväljakul. Treeningute eesmärk oli valmistuda juuli lõpus ja augusti alguses toimuvateks rannakäsipallivõistlusteks.

Võistlustel osalesime kahes vanuseklassis: 2004. aastal ja hiljem sündinud ning 2007. aastal ja hiljem sündinud tüdrukute arvestuses. Esimene võistlus pärast pikka pausi ei olnud küll kõige edukam, kuid järgmised etapivõistlused läksid juba märksa paremini.

Esimesel etapil, mis toimus Põlvas, saavutasid mõlemad võistkonnad 4. koha. Nädal hiljem, 3. augustil toimunud etapil, saavutasid 2007. aastal sündinud tüdrukud 3. koha ja 2004. aastal sündinud tüdrukud 1. koha. Viimasel etapil saavutasid mõlemad võistkonnad 2. koha.

Kokkuvõttes said Eesti meistrivõistlustel rannakäsipallis 2007. aastal sündinud tüdrukud 3. koha. Võistkonnas mängisid **Victoria Kohv, Mari-Liis Roos, Laura Liisa Neuhaus, Laura Lisette Robas, Carmen Ehrbach, Eleriin Masing** ja **Ketlin Soobaols**. 2004. aastal sündinud tüdrukud võist-

Käsipallivõistlustel osalenud noorem grupp.

FOTOD: DIANA JESIN-GNIBIDA

lesid koos Pärnu tüdrukutega ning saavutasid 2. koha. Võistkonnas mängisid **Nora Randmäe, Lili Marleen Vader, Maria Viisitamm, Jaana Nuut** ja **Karola Lisette Epner**.

Enne uue kooliaasta algust toimuvad veel augusti lõpus võistlused Tallinnas. Loodame, et haigus ei tule tagasi ja uus hooaeg saab toimuda täies mahus. ●

SIIRI UUSKÜLA

Käsipallivõistlustel osalenud vanem grupp.

Padise kloostri sündmused septembrikuus

Kuigi Padise kloostri sündmuste aktiivsem aeg hakkab tasapisi otsi kokku tõmbama, jagub sündmusi ka septembrisse.

- 13. septembril kell 15 esineb kloostri viiuli ja tšello duett Duo EnPassant koosseisus Merily Leotoots ja Anna Ryland-Jones.
- Septembri lõpus ja oktoobri alguses saab Padiesel taas vaadata valikut Matsalu loo-

dusfilmide festivali filme. Filmide näitamine on osa Porikuu festivali programmist.

Täpsem info filmide ja aja kohta saab olema kättesaadav Padise kloostri kodulehel ja Facebookis.

Meeldetuletus koolidele ja lasteaedadele! Uueks õppeaastaks sai Padise klooster keskkonnahariduskeskusena haridusprogrammide läbiviimiseks Keskkonnainvesteeringute Keskuselt rahastustaot-

lusele positiivse otsuse, mis tähendab, et saame pakkuda toetuse ulatuses haridusprogramme soovijatele tasuta. Soovijal tuleb organiseerida endal transport Padiesele.

Täpsemaks infoks ja programmide brooneerimiseks palume ühendust võtta hari-dus@padise.ee. ●

Saa tuttavaks karvaste ja sulelistega Eesti muuseumides

Lisaks museaalidele leiab Eesti muuseumidest hulgaliselt määgivaid, nurruvaid, prääksuvad ja isegi siris-tavaid elanikke. Näiteks elab Rakvere linnuses eesel Columbus, Pernova loodusmajas Aafrika hiidtigu Lotte ja Eesti põllumajandusmuuseumis ponid Prints ja Silvester.

Muuseumikaardi turundusjuht Liina Pulges kogus kokku kümme muuseumi, kus elab nii karvaseid kui sulelisi, keda ta kindlasti külastada soovib.

Nende muuseumide külastamine on eriti mugav muuseumikaardiga. Kas sa teadsid, et selle digitaalse aastapiletiga võid käia piiramata rohkem kui 130 muuseumis ja elamuskeskuses üle Eesti?

Muuseumikaart teeb kultuurihuvilise inimese jaoks muuseumides käimise taskukohaseks ning selle kinnituseks on fakt, et muuseumikaardi on endale soetanud juba enam kui 20 000 eestlast.

Uuri lisa: muuseumikaart.ee

Rakvere linnuse tõmbenumber on sõbra-liku iseloomuga eesel Columbus, kelle pärast tihti linnust külastatakse. Talle pakub seltsi juba 24-aastane Eesti hobune Tarsan. Lisaks kitse-dele, lammastele ja küülikutele elavad linnuses ka siidikanad. Kuna nad on usinad munejad, siis on kolmest sulelisest saanud juba kümne-pealine kari.

Pernova loodusmajas annavad endast valjuhäälselt märku lembelinnud ning viirpapa-goid. Kui giid grupiga nende juurde satub, siis

võib juhtuda, et samal ajal alustavad oma valju „vestlust“ ka linnud. Korallide akvaariumist leiavad lapsed multifilmist tuttava triibulise kalapoeg Nemo.

Lisaks raagritsikatele ja jahumardikatele elab loodusmajas ka Aafrika hiidtigu Lotte, keda õnnestub näha vaid mõnel väga õnnelikul külastajal, sest enamasti on ta peidus oma kijas, mis on umbes 13 sentimeetrit pikk.

Tartu tähetorni hoovis elavad sel suvel kitsed Struuvik ja Fraunik, kes on oma nime saanud tähetorni ajaloos olulist rolli mänginud Friedrich Georg Wilhelm von Struve ja Joseph von Fraunhoferi järgi. Külastajatel on lubatud kitsi vaikselt turja pealt sügada ning koos nendega saab vaadata näitust „Asteroidid – oht või võimalus?“.

Eesti vabaõhumuuseumi loomapere kasvab iga aastaga. Nii nagu vanasti, kuuluvad ühe tõelise talupidamise juurde taluloomad. Muuseumis elavad kanad, haned, kalkunid, pardid, hobused, kitsed, lambad, küülikud ning kass Vasso.

Nurumootor Vasso elab setu talus ning oli alguses väga kartlik. Nüüd aga ei jää ta oma perenaisest sammugi maha, poeb igal võimalusel sülle ning nõuab, et talle pai tehtaks.

Mõniste talurahvamuuseumis elab kukk koos kolme kanaga ja küülik. Naabritel on ka hobune, keda saab üle aia vaadata ning kes ühel korral nõudis muuseumitrepil tuppa laskmist. Lastega pered saavad kanade pesadest

mune otsida ning need antakse lahkelt koju kaasa.

Eesti põllumajandusmuuseumi tõmbenumbriks on ponid Prints ja Silvester, kes parimatel päevadel, kui nad ei streigi, veavad ka vankrit. Lisaks elavad seal valgepea lambad Roosi ja Jussike, haned, kanad, kalkunid, vutid, pardid ja kitsed. Suures ja ilusas aias on end sisse seadnud erinevat tõugu küülikud ning lisaks elutsevad muuseumis mõned sissetungijad – varblased ja hiired.

C. R. Jakobsoni talumuuseumis Kurgjal elavad lambad, lehmad, jäneseid, hobused, kanad ning talvel ka hiired. Kui lehmad on päeval karjamaal, siis tasub nende aiale ringi peale teha jalutades mööda muuseumi liigirikast loodusrada. Lisaks leiab Kurgjalt igal aastal ka kurepere.

Palmse mõisas elavad hobune Uzume, ponid Jaagu Komeet ja Carlos ning minilambad Elly ja Belly. Uudistada saab ka küülikuid ning kitsetallesid.

Tori hobusekasvanduses on kõigi külastajate lemmikuks kaks imearmast poni Tipp ja Täpp, kelle sünnipäevi muuseumis tähistatakse.

Pokumaal on aasta ringi elamas kuus lam-mast. Nad liiguvad vabalt Padasoomäe territooriumil ning nuruvad külalistelt meelehead. Toidutare ees on pilgutõmbajateks kaks küülikupoega, keda tohib ka õrnalt silitada ja sülle võtta. ●

MUUSEUMIKAART

Porikuu kunstipäev Käesalus ootab kohalike kunstnike töid sügisnäitusele

Käesalu mõisa kunstikeskuses toimub sel aastal 4. oktoobril Porikuu perepäev „Kunst ja loovus“, mis toob esile kohaliku kunsti ja loovuse värviküllase sügispäeva raames. Otsime kohalike kunstnike ja loovisikuid, kes soovivad oma töid eksponeerida kohalike kunstnike näitusel või juhendada lühikesi töötubasid peredele ja lastele.

Osalemise tingimused ja info:

- Näitus toimub Käesalu kunstikeskuses – kasutada on seinapind, õueala.
- Ootame valmis töid, mis on seotud teemadega sügis, loodus, kogukond, kodu-

koht, inimene ja keskkond.

- Töid peaksid olema eksponeeritavad lihtsate vahenditega (nt riputusnõör, kinnituskonsud, pildiraam konsuga, alus jms).
- Võimalik on ka oma kunstiseeria (2–5 teost) esitlemine või üks suurem töö, eksponeerimine sõltub kunstnike huvist ja ruumi võimalustest.

Kuidas kandideerida?

Saada hiljemalt 21.09 meile e-kirjaga:

- Lühitutvustus endast, seos Lääne-Harju vallaga.
- Milliseid töid soovid näitusele tuua (pealkiri, tehnika, mõõdud, paar lauset

kontseptsioonist).

- Kuidas plaanid töid eksponeerida (riputusvõimalust, alus, pinda riivil, õue skulptuur vms).
- Foto(te) näitusele plaanitud tödest (võib olla ka tööprotsessist või visandist).
- Kas oled huvitatud ka töötoa juhendamisest? (Kui jah – millise tegevuse võiksid läbi viia?)

Kirjuta: wilhelmina@kakuke.eu Küsi lisa: 5333 3631.

Kunstnikele pakume korraldustuge ning võimalust tutvustada oma loomingut kogukonna ja külastajate ees. ●

Kas sinu Nissan on hoitud?
Tule näita oma sõiduk meile ettel!

30-punkti korrasoleku kontroll TASUTA.
Remondi vajadusel soodustused:
töötunnilt -40%; varuosadelt -15%

UUS NISSANI TEENINDUSKESKUS
Auto Bassadone Laagri | Jälgimäe tee 1, Tähassilma
nissan.autobassadone.ee

Lääne-Harju Muusika- ja Kunstide
Kool ootab lasteaiaelisi lapsi,
tantsutrennidesse Paldiskis, Kloogal,
Harju-Ristil, Rummus, Vasalemmas.

- Kuutasu 20 eurot (1x nädalas).

• Kontakt:
riina.ryytelmaa@mkkool.laaneharju.ee
tel.: 505 1879

Tantsuhuvist anna teada registreerudes
<https://piksel.ee/arno/laaneharju/>

**KOGENUD ABIKÄSI KINNISVARAMÜÜGIL –
OLEN TEIE KÕRVAL ALGUSEST LÕPUNI**

Aitan kinnisvara müüa turvaliselt ja rahulikult,
just sinu vajadusi arvestades.

Kodu hinna määramine ja müügieelne konsultatsioon **TASUTA!**

ELAR PALMISTE
Helista: **5813 3306**
Kirjuta: elar.palmiste@uusmaa.ee

BIOROCK®
KANALISATSIOON.EE

**PARIM
ELEKTRIVABA BIOPUHAСТИ!**

- TURUL ÜLE 15 AASTA
- VÄGA TÖÖKINDEL BIOPUHAСТИ
- ELEKTRIVABA PUHASTUSPROTSESS
- VÕIMALUS PAIGALDADA OLEMASOLEVA SEPTIKU VÕI MAHUTI JÄRELE
- TÄIESTIVAIKNE
- KANNATAB EBAÜHTLAST KASUTUST(SUVILAD)
- KÕRGE PUHASTUSTULEMUS JA KESKKONNASÕBRALIK
- PAIGALDADES BIOROCK BIOPUHAСТИ MUUDATE OMA ELU LIHTSAMAKS

KANALISATSIOON.EE
+372 5049754

TASUTA
**Elementaarse digitaalse
kirjaoskuse koolitus**

Tule koolitusele ja saa kindlust,
et digimaailmas paremini hakkama saada!

13.11.2025 KELL 9:00-17:00
Toimumisaeg

Lääne-Harju Vallavalitsus VI korrus (Rae tn 38)
Asukoht

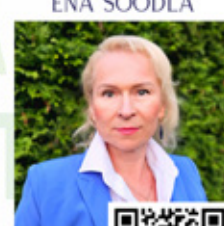
QR KOOD | tel: 56151254 | reelika.magimets@bcs.ee
Registreerimine

VALIMISLIIT RESTART

#RESTART

ENA SOODLA

ROHKEM INFOT:

Keskkonnasõbralik kaugküte muudab Klooga elanike elu mugavamaks ja kvaliteetsemaks

Lääne-Harju vallas Klooga alevikus käivitunud uus hakkpuidul töötav katlamaja pakub kohalikele elanikele keskkonnasõbralikku, turvalist ja mugavat kütelahendust. Soojatootja N.R. Energy eestvedamisel valminud kaasaegne rajatis toob alevikku pikaajaliselt stabiilse kaugküttesüsteemi. Huvi kaugkütte vastu Kloogal on tõusutrendis – hiljuti on liitunud juba Saare tn 5 ja Liiva tn 7 korterimajad – kuid iga uus liituja aitab luua veelgi efektiivsemat süsteemi, millest võivad kõik tarbijad.

Moodne tehnoloogia ja keskkonnasäästlikkus

Klooga uus katlamaja on osa N.R. Energy ulatuslikust investeringuprogrammist, mille käigus paigutati aastatel 2023–2024 üle 15,5 miljoni euro nelja uue katlamaja ehitamisse Kloogas, Märjal, Orgital ja Loksal. Kõik need katlamajad on nüüdseks pälvinud Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu (EJKÜ) Tõhusa Kaugkütte märgise, mis kinnitab nende vastavust kaasaegsetele energiatõhususe nõuetele.

„Meie katlamajad rakendavad Austrias välja töötatud nüüdisaegset soojatootmise tehnoloogiat ning kasutavad kõrge tarnekindluse tagamiseks toormena taastuvressurssi – Eesti hakkepuitu,“ selgitab N.R. Energy juhatuse liige Tatjana Karhu. „See võimaldab vähendada fossiilkütuste kasutamist ja CO₂ heitkoguseid.“

Täisautomaatne katlamaja rakendab tänapäevaseid tehnoloogilisi lahendusi, mis võimaldavad kütteprotsesse juhtida ilma pideva inimese sekkumiseta. Katlamaja kasutusega on projekteeritud 30-aastase elueaga, kuid õige hoolduse korral võib teenindada kogukonda kuni 40 aastat.

Hinnakujunduse põhimõtted

Kaugkütte hind kujuneb suuresti püsikulude jagamisel tarbijate vahel. Mida rohkem tarbijaid, seda optimaalsemalt jaotuvad süsteemi ülalpidamiskulud.

„Väiksemates asulates on kaugküttesüsteemide jätkusuutlikkuse tagamine suurem väljakutse kui suurlinnades,“ selgitab Karhu. „Kui Tallinnas või Tartus jaotuvad investeringud tuhandete tarbijate vahel, siis väikeasulates peab sama mahuka taristu uuendamise kulu kandma sageli vaid mõni-sada majapidamist.“

N.R. Energy esitas 8. juulil 2025 Konku-

N.R. Energy

N.R. Energy on 1997. aastal asutatud täielikult Eesti erakapitalil põhinev ettevõtte, mis varustab soojusenergiaga 19 kaugkütte võrgupiirkonda üle Eesti ning müüb soojusenergiat mitmekümnest mehitamata kaug- ja lokaalkatlamajast.

Ettevõtte peamised kliendid on korterimajad, eramud, koolid, lasteaiad, spordihooned, tervishoiuasutused, kohalikud omavalitsused, asutused ja ettevõtted.

rentsiametile uue, korrigeeritud hinnamuudatuse taotluse, mille kohaselt kujuneks Klooga kaugküttepiirkonnas soojusenergia hinnaks 125,07 €/MWh. See tagab jätkusuutliku teenuse kvaliteedi piirkonnas.

Kaugküttesüsteemi efektiivsust ja toasooja hinda mõjutavad mitmed tegurid. Üldjuhul suureneb süsteemi efektiivsus, kui rohkem tarbijaid on võrguga ühendatud, tarbijad kasutavad kaugkütet nii kütteks kui ka tarbevee soojendamiseks ning kui toimub hea koostöö kohaliku omavalitsusega taristu arendamisel. Eriti oluline on suurema tarbimismahuga hoonete liitumine, mis stabiliseerib süsteemi tööd aastaringelt.

Kaugküttevõrgu laiendamise võimalused

„Klooga on piirkond, kus näeme suurt potentsiaali kaugküttevõrgu laiendamiseks,“ ütleb Karhu. „Aleviku asukoht Tallinna lä-

heduses muudab selle atraktiivseks nii ettevõtetele kui ka elanikele. Sellest tulenevalt on selge, et piirkonnas on potentsiaali tarbimise kasvaks.“

Kaasaegne kaugküttesüsteem sobib ideaalselt nii ühiskondlikele hoonetele kui ka erinevatele elamutele. Iga uus liituja tugevdab kogu süsteemi ning aitab kaasa piirkonna keskkonnasõbralikkuse suurendamisele.

Kuidas liituda?

Kaugküttevõrguga liitumiseks piisab esmalt ühenduse võtmisest N.R. Energyga. Ettevõtte koostab tasuta tehnilise hinnangu ja vajaduse korral ka projekti. Protsess ei ole keeruline ja firma spetsialistid juhendavad läbi kõigi sammude.

„Aitame leida igale hoonetele sobiva lahenduse,“ kinnitab arendusjuht Lia Reks. „Pakume tasuta tehnilist konsultatsiooni ja aitame läbi kogu liitumisprotsessi. Soovitame kõikidel kaaluda kaugküttega liitumist – see on investering nii mugavusse kui kesk-konda.“

Koostöö erinevate osapooltega

Klooga kaugküttevõrgu edukaks arendamiseks on vajalik koostöö kõigi osapooltega. Soojatootja investeerib ja tagab teenuse kvaliteedi, Lääne-Harju vald toetab infrastruktuuri arendamist ning elanikud teevad targa valiku liituda keskkonnasõbraliku süsteemiga.

Lääne-Harju vald väljastas Klooga katlamajale nii ehitus- kui kasutusloa ning veendus seeläbi uue katlamaja ohutuses ja vajalikkuses. Valla usaldust N.R. Energy vastu näitab ka asjaolu, et juunis 2024 võõrandas vald ettevõttele oma kaugküttetrassid vastavalt Lääne-Harju vallavolikogu 18. juuni 2024 otsusele nr 30.

„Klooga võiks olla eeskujuks teistele

väikeasulatele üle Eesti, kus vanad kaugküttesüsteemid vajavad uuendamist,“ märkis Tatjana Karhu. „Konstruktiivse koostöö kaudu saame näidata, et ka väikestes kohtades toimib kaasaegne kaugküte suurepäraselt.“

Võtke ühendust

Klooga kaugküttevõrk on valmis teenin-

dama märksa suuremat hulka tarbijaid. Iga liituja loob eeldused nii keskkonnasäästlikkuse suurendamiseks kui ka süsteemi üldise efektiivsuse parandamiseks. •

Lisainfo ja liitumiseks:

ARENDSUHT LIA REKS

N.R. Energy OÜ

E-post: info@nrenergy.ee

Kaugkütte eelised kodu kütmisel

Kaugkütte valik on praktiline ja mugav lahendus nii korteriühistutele kui eramajade omanikele, pakkudes mitmeid olulisi eeliseid.

Eelkõige pakub kaugküte **mugavust**. Soojusvarustus toimib automaatselt ilma kasutaja sekkumiseta ning puudub vajadus muretseda kütuse varumise või seadmete hoolduse pärast. Kogu süsteemi hooldab ja jälgib professionaalne meeskond.

Ohutus on teine oluline aspekt. Kaugküttega kodus puuduvad tuleohtlikud kütteseadmed, väheneb oluliselt vingugaasi ja tulekahju oht ning pole vaja muretseda gaasi- või kütteõli torustiku pärast.

Paljud hindavad ka kaugküttega kaasnevat **ruumisäästu**. Kodu pole vaja eraldi katlaruumi ning see pind saab olla kasutusel muul otstarbel.

Keskkonnasõbralikkus on tänapäeval üha olulisem tegur. Tänu tsentraalsele tootmisele on kaugkütte puhul heitkogused väiksemad. Kaasaegsed katlamajad kasutavad taastuvat hakkepuitu ning tänu sellele väheneb oluliselt lokaalse õhusaaste hulk.

Samuti tasub arvestada **majanduslikku otstarbekust**. Kaugküte pakub stabiilset ja prognoositavat küttesüsteemi, võimalust kasutada sama lahendust ka tarbevee soojendamiseks ning puudub vajadus investeerida oma kütteseadmete soetamisse ja hooldamisse.

Lääne-Harju Muusika- ja Kunstide Kool ootab lasteaiaaegalisi lapsi, tantsutrennidesse Paldiskis, Kloogal, Harju-Ristil, Rummus, Vasalemmas.

• Kuutasu 20 eurot (1x nädalas).

• Kontakt:

riina.ryytelmaa@mkkool.laaneharju.ee

tel.: 505 1879

Tantsuhuvist anna teada registreerudes
<https://piksel.ee/arno/laaneharju/>

Valimisjaoskondade numeratsioon ja hääletamisruumide asukohad on järgmised:

1. valimisjaoskond nr 1 – hääletamisruum asub kõigil eelhääletamise päevaldel ja valimispäeval Lääne-Harju Valla Raamatukogus (Rae 38, Paldiski linn, Lääne-Harju vald, Harju maakond);
2. valimisjaoskond nr 2 – hääletamisruum asub esimesel päeval enne valimispäeva ja valimispäeval Lääne-Harju Kultuurikeskuse Padise rahvamajas (Vallamaja, Padise küla, Lääne-Harju vald, Harju maakond) ja teisel päeval enne valimispäeva Lääne-Harju Valla Raamatukogu

Harju-Risti raamatukogus (Risti kool, Harju-Risti küla, Lääne-Harju vald, Harju maakond);

3. valimisjaoskond nr 3 – hääletamisruum asub teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva ja valimispäeval Vasalemma kogukonnamajas (Vasalemma endine vallamaja) (Ranna tee 8, Vasalemma alevik, Lääne-Harju vald, Harju maakond);
4. valimisjaoskond nr 4 – hääletamisruum asub teisel päeval enne valimispäeva Lustipesa lasteaia Kurepesa majas (Orisküla

tee 20, Lehola küla, Lääne-Harju vald, Harju maakond) ja esimesel päeval enne valimispäeva ning valimispäeval Laulasmaa kogukonnamajas (Kloogaranna tee 26/2, Laulasmaa küla, Lääne-Harju vald, Harju maakond);

5. valimisjaoskond nr 5 – hääletamisruum asub teisel ja esimesel päeval enne valimispäeva ja valimispäeval Lääne-Harju Kultuurikeskuse Klooga majas (Aedlinna tee 3, Klooga alevik, Lääne-Harju vald, Harju maakond). •

REAKUULUTUSED

KORSTNAPÜHKIJA TEENUS.
Väljastan nõuetekohase akti.
korstnavanem@gmail.com
Tel 528 1968

Eterniit ja profilplekiga katusetööd. Hoonete ja majade ehitus. Fassaadide soojustamine ja viimistlus. Kortermaja trepikodade renoveerimine
mehitus@gmail.com 5352 9476

Avaldame siirast kaastunnet meie armsale raamatukoguhoidjale Eleonora Eriksile kalli

ABIKAASA

kaotuse puhul.

Soojade kallistustega,
Lääne-Harju Valla
Raamatukogu pere.

Seoses töömahu kasvuga võtame tööle:

1. **ÕMBLEJA** (universaalmasinale, eelneva töökogemusega)
2. **MEISTER-TEHNOLOOGI**

Saada CV protten@protten.ee.
Lisainfo 5331 0767

ARHITEKT. ERAMAJA PROJEKT. aare.keel@gmail.com
5831 9789

*... maailma lõpus on kohvik,
kus kunagi kohtume kõik,
kus kunagi kohtume taas...*

- T. Trubetsky

Ühingu asutajat ja juhatuse liiget

MARIANNE HASAN

mälestab Lodijärve PÜ.

*Sinu kodu nüüd seal, kus on linnutee –
see helendav rada kui sädelev kee.*

Mälestame kallist
tantsukaaslast

ASTA MAHLAKUT

14.12.1940 – 23.07.2025.

Vasalemma rahvatantsurühm Lepalind

Südamlik kaastunne
Eveli Eesperlele kalli

EMA

kaotuse puhul.

OÜ Ekoy Elektroonika

Südamlik kaastunne
Virge Tamburile kalli

EMA

kaotuse puhul.

OÜ Ekoy Elektroonika

Küttepuude müük.
Saetud ja lõhutud.
Transport tasuta.
Tel 54840636
kutte@vestgrupp.ee

ARHITEKT.ERAMAJA projekt

Uus, laiendus,
tagantjärele. Hind
kooskõlastustega
ehitusloani 1200- 1600 eur.
58319789

aare.keel@gmail.com

SÜGIS CUP 2025 KALEVI STAADIONIL

Spordiklubi Liider korraldab 20. septembril algusega kell 11.00 Kalevi staadionil (Staadioni 3, Tallinn) 7-12-aastaste kooliõpilaste kergejõustikupäeva Sügis Cup 2025.

Võistlus on mõeldud lastele sünniaastaga 2013–2018 ning toimub nii tüdrukutele kui ka poistele kolmes vanuseklassis: 2018–2017. a sündinud, 2016–2015. a sündinud ja 2014–2013. a sündinud. Kavas on 60 m jooks, kaugushüpe ja pallivise.

Võistlus on individuaalne, parematele on autasuks

diplomid ja medalid. Registreeruda saab võistluspäeval kell 10.00–10.45 kohapeal, sealsamas toimub ka võistlejakaartide täitmine.

Võistlus on tasuta, ootame rohkem osavõttu!

Ants Soosaar
Spordiklubi Liider

porikuu
FESTIVAL 2025
04. OKTOOBRI - 02. NOVEMBER

KATUSTE PESU JA VÄRVIMINE

- ✓ Hooldus nii kivi-, plekk- kui eterniitkatustele
- ✓ Katuste säilib kauem ja maja saab värske välisilme

Küsi hinnapakkumist!

☎ 5550 9476
✉ info@katusehooldus.ee
🌐 katusehooldus.ee

Katusehooldus.ee
KATUSED KORDA

